

TOSHKENT SHAHRINING EKOLOGIK XAVFSIZ KANALIZASIYASINI XAL QILISH YO‘LLARI

*Алиев М.К. доц. к.т.н.,
Ташкентский архитектурно-строительный университет,
тел: +998934359725, taxtudaliev8@gmail.com*

*Махмудова Д.Э. доц. к.т.н.,
Ташкентский архитектурно-строительный университет,
тел: +998903297098, dildoram76@mail.ru*

*Рахимов М.А магистрант,
Ташкентский архитектурно-строительный университет,
тел: +998944948496, murodjon.raximov.1996@mail.ru*

Annotatsiya: Maqolada Toshkent shahrining ekologik xavfsiz kanalizasiyasini xal qilish yo‘llari va ular haqida keng ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: oqova suvlar, muxit, muhofaza, korxonalar, er osti va er usti suvlar,

Kirish: Atmosfera havosini sanoat korxonalaridan tashlanayotgan moddalardan, er osti va er usti suvlarini oqova suvlardan muhofaza qilish hozirgi zamonning dolzarb masalridan biri bo‘lib, umumiyjahon boshqasiga egadir. Atrof muxitning chiqindilar va oqova suvlar bilan ixtisoslashgan yaralanishini o‘rganish eng kichik yunalishlardan birlashtiriladi.

Atrof muxitni ishlab chiqarish va kompleks chikindilardan, oqova suvlardan, atmosfera havosini ifloslantiruvchi moddalardan muxofaza qilish tabiiy resurslardan okilona foydalanishda ham ekologik tozalash texnologiyalarini yuklashga tadbiiq etish muammolari bilan bog‘liq.

Asosiy qism: Toshkent shahridagi oqova suvlarni tozalash stansiyalarida bo‘lib, poytaxtimiz kanalizasiyasi orqali oqib kelayotgan turli maishiy, hatto ishlab chiqarish chiqindilariga ko‘zi tushgan inson bu fikrga e‘tiroz qilishi aniq.

Kanalizasiya tizimlarining asosiy maqsadi aholi chiqindilari, sanoat va maishiy chiqindi suvlarini tozalash, ularni keyinchalik ishlatish yoki suv havzalariga tushirish uchun yo‘naltirishdir.

Kanalizasiya tizimidagi buzilishlarning aksariyati esa yuqoridagi keltirilgan holat kabi, unitaz yoki kanalizasiya qudug‘iga maishiy va sanoat chiqindilari tashlanishi oqibatida sodir bo‘ladi. Kollektorlar ichi tiqilib, oqova suv tizimida avariya yuzaga keladi. Bu hududlarning epidemiologik holati yomonlashishi, atrof-muhit ifloslanishiga olib keladi.

Demak, kanalizasiya tizimining barqaror ishlashida iste‘molchining hissasi katta, u kanalizasiyadan foydalanish qoidalarini bilishi va unga rioya etishi lozim. Shu o‘rinda

qayd etish joizki, bugungi kunda «O`zsvta`minot» AJ tomonidan ayni yo`nalishda targ`ibot ishlari boshlab yuborilgan. Xususan, kanalizasiyadan to`g`ri foydalanish bo`yicha qo`llanmalar tayyorlanib, iste`molchilarga tarqatilmog`da.

Atrof tabiiy muxitni chikindilardan, oqova suvlardan, atmosfera havosining ifloslantiruvchi moddalar bilan ifloslanishini kamaytirish maqsadida quyidagi muhim.

- Faoliyatlarni saqlab, ishlab chiqarish modernizatsiyalash, shahar korxonalarida yangi zamonaviy tozalash tizimini yoriyish, eskirgan chang-gaz tozalash uskunalarni almashish;

- Shaharning perspektiv rivojlanini tekshirishga o'tgan holatda "Suvoqova" korxonasining ekspluatatsiyasi va modernizatsiyasini ta'minlash. suv ta'minoti bo'lmagan avtoyuuvishlarning faoliyatini to'xtatish;

Kanalizasiya qudug`i yoki unitazga quvur yo`lini to`sishi mumkin bo`lgan ohak, qum, gips, sement, metall, tola, tuproq kabi qurilish materiallari va to`qimachilik, kushxona chiqindilari kabi sanoat chiqindilari tashlash qat`iyan mumkin emas.

Quvur liniyalari devorlari oksidlanishi yoki vayron bo`lishiga olib keladigan moddalar: kislotalar, ishqorlar, yog`lar, erimaydigan yog`lar, qatronlar, mazutni to`kib tashlash taqiqlanadi.

Mavjud 58 ta oqova suv tozalash inshootining loyiha bo`yicha sutkalik quvvati 3,6 million metr kubni tashkil etadi. Hozirda sutkasiga iste`molchilar tomonidan kanalizasiya tarmoqlariga tashlangan 2,7 million metr kub oqova suvlar tozalanmog`da.

Bundan tashqari, Prezidentning 2020 yil 25 sentyabrdagi 6074-sonli farmoniga asosan, 2021–2025 yillarda respublika va viloyatlarga bo`ysunuvchi 32 ta shaharda jami 1035,4 million AQSh dollari miqdoridagi mablag`lar hisobidan kunlik quvvati 3386,0 ming kub metr bo`lgan oqova suv tozalash inshootlari va 3605,7 kilometr oqova suv tarmoqlarini qurish va rekonstruksiya qilish rejalashtirilgan. Mazkur qurilish va rekonstruksiya qilish ishlari amalga oshirilishi natijasida shaharlar aholisining oqova suv xizmatlari bilan qamralganlik darajasi 57,8 foizdan 87 foizga oshadi.

Shuningdek, 2021–2025 yillarda 155 ta tuman markazlarida jami 1652,9 million AQSh dollari hisobidan kunlik quvvati 719,5 ming kub metr bo`lgan oqova suv tozalash inshootlari va 4070,5 kilometr oqova suv tarmoqlarini qurish va rekonstruksiya qilish rejalashtirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Белов П.С., Голубева И.А. Экология производства химических продуктов из углеводородов нефти и газа. – М.: Химия, 1991.
2. Родионов А.И., Клушин В.Н., Торочешников. Техника защиты окружающей среды. – М.: Химия, 1989. – 512 с.
3. Муравьёва С.И., Казнина Н.И., Прохорова Е.К. Справочник по контролю вредных веществ в воздухе. – М.: Химия, 1988